

CARAVANA CRITICILOR

...la Brăila

Prima impresie la întâlnire a fost, fără dubiu, dată de participarea tuturor membrilor trupei, de interesul cu care au urmărit și de aerul de coeziune (aparent sau real), apt să ducă la înfăptuiri. Directoare de puțină vreme, din 3 iulie 2000, **Veronica Dobrin** a ținut să se prezinte pe sine și pe colaboratori grupului de critici poposiți în număr mare și cu mare curiozitate pentru faptele artistice ale instituției. Trupa are 18 actori și pe stagiunea în curs și-a propus în mod ambițios (dă, Doamne, să se și împlinească!) 14 titluri, asociindu-și pentru realizarea lor regizori din toate generațiile, chiar studenți încă. La rândul său, Ludmila Patlanjoglu a prezentat criticii invitați, dintre care unii cunoșteau de zeci de ani Teatrul „Maria Filotti”, cei tineri fiind însă la prima întâlnire cu trupa și pentru prima oară în superbul edificiu, unde ai cu adevărat senzația că este un teatru în care se oficiază în numele artei. Și s-au pornit discuțiile din care cităm:

Florica ICHIM: Într-o ședință a Secției Române a AICT am hotărât să formăm caravane de critici care să vizioneze laolaltă și să se întâlnească la spectacole ale diverselor teatre din țară. Acest gând al nostru era utopic în momentul în care l-am formulat, pentru că partea critică nu-și poate plăti nici trenul, revistele abia supraviețuiesc, teatrele nu-și pot permite nici ele să plătească, UNITER-ul trimite doar unul dintre noi la câte o premieră mai specială... Iată că doar în 3-4 luni s-a întâmplat o minune și suntem la al doilea prilej de acest fel. Aș dori ca această întâlnire să depășească starea de „noi” și „voi”. În prima seară, la *Tartuffe*, a fost un spectacol pe care l-am luat ca atare. Când l-am revăzut a doua zi

dimineața, mi-am dat seama că seara văzusem un spectacol emoționat, în care actorii aveau o reținere. Vă rog să fim sinceri și exacti, să spună și colegii noștri ce le-a plăcut și ce nu.

Ion CAZABAN: Sunt dintre acei care au văzut Teatrul din Brăila cu mulți ani în urmă. Și atunci erau spectacole la fel de interesante și se spunea că pentru realizările lui era prea puțin cunoscut. Mi se pare că spectacolele pe care le-am văzut în aceste zile demonstrează o continuitate a acestor fapte, am văzut prezențe actricești de o mare disponibilitate interpretativă, am văzut specatocole foarte diverse ca stil, ca emoție. *Tartuffe* mi s-a părut interesant mai ales prin felul în care regizorul Dominic Dembinski, trecând de la niște puncte de vedere stabilite în privința acestei piese, a găsit un mod de prezentare a personajelor modernizate prin costume, prin modul în care se desfășoară acțiunea, ce se petrece în curtea interioară. Ceea ce mi s-a părut aici interesant este o tensiune specială, un conflict acutizat în prima parte, în timp ce partea a doua este mai erotică și, cred că, al doilea act a fost foarte reușit. *Moartea unui comis-voiajor* a fost un spectacol foarte bun, cu limitele unor posibilități care urmează să fie obținute mai ales de tinerii actori. În schimb, ceea ce a făcut Bujor Macrin, mie mi se pare un *Willy Loman* foarte deosebit și, în comparație cu spectacolul de la Bulandra, care era o demascare a modului de viață american, acesta aduce nou, ca supratemă, visul american, ca replică la *O tragedie americană*. Spectacolul *Dănilă Prepeleac* este unul foarte reușit și prin revelația posibilităților interpretative ale unui mănunchi de actori, pe care i-am văzut cu o zi înainte în Miller și Molière.

Florica ICHIM: Aș vrea să întreb cum stați cu publicul, în general, pentru că la

Tartuffe am văzut sala aproape plină; dimineața, tot la *Tartuffe*, erau elevi, care nu știu dacă au venit din proprie inițiativă, dar care mai circulaseră prin teatru, pentru că au ascultat cu mare seriozitate. La *Dănilă...* a fost o sală de copii cu reacții excelente. La *Moartea...* a fost, de asemenea, un public numeros. Deci, care e situația publicului?

Bujor MACRIN, director artistic TMF: În general, avem un public stabil, care vine mereu la teatru (abonați), dar și oameni care cumpără bilete în mod normal. În privința repertoriului, aș vrea să vă spun că ideea noastră este de a face spectacole numai cu texte foarte importante, de aceea nu trebuie să-l scoatem din repertoriul nostru pe Shakespeare. S-a jucat foarte puțin Shakespeare în Brăila, după cum nu s-a jucat nici Cehov. Aș vrea să formăm o trupă care să fie capabilă să joace teatru antic – sper ca ALTFEST să ne deschidă porțile și să dezmoștească spiritele adormite ale orașului.

Ileana BERLOGEA: Uitându-mă peste repertoriu, am văzut titluri grele, nu piese ușoare, fiecare aducând o problemă, cu o dominantă serioasă a textelor românești, fie că este vorba de dramatizări, cum este cazul *Mediterranei* sau *Dănilă Prepeleac*, excelentă idee pentru copii, sau *Baltagul*, care a văzut luminile rampei foarte puțin după 1950. Văd că în pregătire aveți niște spectacole îndrăznețe. Al doilea lucru care mi se pare extraordinar de important este invitarea regizorilor însemnați – Cătălina Buzoianu,

Constantin Codrescu, Dominic Dembinski, Grigore Gonța sunt nume de referință în teatrul nostru contemporan – și, în egală măsură, deschiderea generoasă către regizorii tineri, ceea ce este benefic tocmai pentru suflul nou pe care tinerii trebuie să-l aducă.

Mă voi opri acum asupra spectacolelor văzute: un text clasic extrem de important – *Tartuffe* de Molière, pe care l-am văzut pe numeroase scene, nu mă refer numai la noi în țară (montarea lui Tocilescu fiind de referință), ci mă gândesc și la spectacolul pus în scenă de Anatoli Efros. Un alt spectacol reușit am văzut la München. Și iată că, în *Tartuffe*, regizorul Dominic Dembinski ne aduce nu numai ideea unei

Marcel TURCOIANU, Monica ZUGRAVU, George ȚOROPOC
și Simona CIMPOAIE în *Tartuffe* de Molière

actualizări, ci chiar niște idei care să sublinieze obsesia subtextului, prin acel pat care este de la început în scenă, înainte de apariția lui *Tartuffe* (să nu uităm că el apare abia în actul II, până atunci este zugrăvit, este creionat de *Orgon*, de *madame Pernelle*). Acel pat este obsesia lui *Tartuffe*, este un lucru care nu-i este permis, dar pe care el și-l dorește (posesiunea este tot ce se poate), deci în acest decor care nu se știe dacă e interior sau exterior, se află acest pat. E un semn de întrebare: de ce e acolo? Pentru ce e acolo?

Nu voi analiza acum jocul actorilor, voi spune doar că am urmărit cu satisfacție și a doua distribuție.

Moartea..., este, de asemenea, un spectacol pe care l-am văzut în felurite variante, în Europa și în America. Am văzut mari actori, am văzut viziuni regizorale interesante. Ceea ce mi s-a părut extraordinar aici este acea topire în ireal, acel real care nu știi când devine real. În spectacolul de aseară mi se pare că mai mult decât oricând, se pune în lumină universalitatea piesei, adică este vorba de omul falimentar de oriunde, cel care trăiește pe planul iluziilor și nu al realului, cel incapabil să se ancoreze în prezent. Bujor Macrin a reușit într-adevăr să dea tensiune launtrică personajului, iluzionare continuă. *Willy Loman* este un teribil *Don Quijote* astăzi. *Don Quijote* al lui Cervantes, de la începutul secolului XVII, de la iluzia barocă la iluzia nebunească, dementă, inutilă, falimentară, de la mijlocul veacului nostru. Și toți ceilalți au reușit să-și creioneze foarte exact personajele și cu dimensiunile lor pozitive și cu slăbiciunile lor omenești.

Despre *Dănilă...* eu cred că un teatru popular mai autentic decât acesta e greu de făcut. Toate improvizațiile nu m-au deranjat deloc, pentru că, să nu uităm, marele succes al unei comedii este dat de elementele metateatrale, ancorate în contemporaneitate – aluzii la întâmplările urbei.

Dumitru SOLOMON: Am găsit o trupă foarte bună, cu 18 actori, din care cred că toți sunt foarte buni și cred că e o urmare a faptului că pe aici au trecut regizori foarte buni: Cătălina Buzoianu, Constantin Codrescu, Dominic Dembinski și studentul pe care l-am remarcat încă din anul I, Szabo Attila, care s-a dovedit un talent adevărat și un animator de trupă. Ceea ce mi se pare foarte important este că profesionismul trupei și profesionismul regizorilor s-au întâlnit în aceste spectacole foarte bune pe care le-am văzut, dar nu pot să nu observ că pe aici au trecut și regizori mai proști, și asta se vede în unele dezordini ale interpretării trupei, în faptul că există o ezitare la versuriile lui Molière. Când rosteau versurile, le rosteau frumos, dar nu reușeau să pătrundă în dramatismul jocului, adică să-și reveleze profunzimea de trăire, iar când aceste lucruri se vedeau, rostirea versurilor șchiopăta. Mai ales în prima parte au fost niște ezitări în dicție, și la *Tartuffe* și la *Moartea...*

În ceea ce privește finalul de la *Tartuffe*, nu era de fapt „deus ex machina”, ci „rex ex machina” – se știe că acest final a fost adăugat mai târziu, fiind nevoie de un omagiu adus regelui, pentru ca piesa să fie jucată. Mi s-a părut foarte bun acest actor, pe care mărturisesc că nu l-am mai văzut până acum – Cornel Cimpoaie, în *Tartuffe*, și nu mai puțin bun și în *Moartea...* –, spre deosebire de alți actori pe care îi cunoașteam, Bujor Macrin, Liliana Ghiță, George Țoropoc. Câțiva tineri m-au impresionat foarte mult. Iată că se poate crea o atmosferă profesionistă autentică în teatru, la care se adaugă eficiența managerială – se succed premierele, sunt chemați critici ca să scrie, au fost alese spectacole în stiluri diferite, foarte buni regizorii care s-au prezentat în fața noastră. Vă mulțumesc pentru că mi-ați prilejuit această întâlnire surprinzătoare pentru mine.

Ion PARHON: În spectacolul lui Dominic Dembinski, eu nu aș insista atât pe dihotomia

dintre prima și a doua parte – prima parte pare mai subjugată prin costum de ideea spectacolului clasic, față de partea a doua, care este modernă, chiar agresiv modernă, în sensul bun al cuvântului. Mai curând, aș zice că, în prima parte, în momentele apăsate conversative se simte o precipitare a actorilor, sunt unele gesturi care se repetă. Ca toate montările lui Dembinski și aceasta mi s-a părut foarte ambițioasă, nu neapărat prin modernitate, cât prin personalitate – sunt momente inspirate, de mare fantezie, cum ar fi momentul erotic, care este foarte bine construit, cu efecte de umor suculent.

La *Moartea...* eu am remarcat structura lui cinematografică, insistența lui Constantin Codrescu pe dimensiunea moral-psihologică, pe condiția ontologică și pe relații. Dacă privesc spectacolul în ansamblul său și din această perspectivă cinematografică, simt și virtuțile, dar și servituțile, pentru că sunt momente de racord care nu sunt perfect construite, după cum sunt și unele momente statice, pauze nejustificate, în care actorii fără replică tind în mod nepermis să părăsească scena. Și pentru că s-au făcut comparații, ultimul spectacol cu acest titlu l-am văzut la Național, la București, și vreau să vă spun că spectacolul de la Brăila m-a prins mult mai mult.

Cel de-al treilea spectacol m-a entuziasmat – asemenea spectacole sunt un exercițiu util pentru trupă, pentru că întrețin în actori sentimentul de copilărie, de ingenuitate și, nu în ultimă instanță, de vitalitate. Iar pe copii îi poate maturiza prin însăși obișnuința cu scena. Cred că toți am fost pe scenă...

Florica ICHIM: Dacă TMF vrea să aibă într-adevăr o trupă omogenă, cred că la capitolul tinere doamne e nevoie de lucru foarte serios asupra vocilor, asupra educației mișcării, asupra emisiei în general, a clarității. Știu că în România nu mai există profesori adevărați de tehnica vorbirii,

dar actorii și regizorii cu experiență pot să facă voluntariat la acest capitol teribil de deficitar pe tot teritoriul țării. Se țipă, se omoară momentele, se distrage atenția de la esență și, pâna la urmă, se ajunge la multe neîmpliniri.

Cristina MODREANU: Până acum am cunoscut TMF doar din spectacolele Cătălinei Buzoianu și cred că am cunoscut o parte a lui foarte bună. Venind acum în Brăila, am recunoscut și o parte din sursele de inspirație ale atmosferei din spectacolele ei. Ce mi se pare de bun augur e că există o preocupare pentru a da o direcție acestui teatru – aceasta e o problemă deficitară a teatrului românesc. Nu avem o direcție clară, un program artistic, în cadrul căruia să se poată urmări niște idei. Ceea ce mi se pare foarte important de urmărit în această luptă de anvergură pe care se impune să o duceți pentru câștigarea unei bătălii majore, este faptul că nu trebuie uitate detaliile: dicția, mișcarea, scenografia, care au fost, poate, partea care a avut cel mai mult de suferit, chiar și la *Tartuffe* mi s-a părut o foarte mare confuzie pe scenă. Pe mine, personal, m-a bucurat foarte mult spectacolul *Dănilă...*, pentru că l-am descoperit pe tânărul regizor pe care nu-l știam și sper să-l văd și cu alte lucruri. A fost un spectacol foarte dinamic, foarte inteligent, foarte viu și îmi pare bine că se formează un public o dată cu noua direcție a teatrului.

Florica ICHIM: Szabo Attila ne-a oferit o surpriză extraordinară. Eu aș mai fi tăiat vreo zece minute din spectacol.

Marinela ȚEPUȘ: Cred că este necesară această caravană, pentru că teatrele au puține posibilități să se deplaseze în București și să se facă cunoscute. E singura posibilitate de împrietenire dintre critici și colectivele artistice și consider că este necesar un teatru în orice oraș, oricât de mic. Mă bucur, în mod special, că l-am redescoperit pe Dominic Dembinski, mă bucur pentru fantezia lui extraordinară, pentru

ambiguitate, pentru lumina nemaipomenită cu care îmbracă personajele, pentru cum lucrează cu actorii. Mă bucur că am descoperit un actor, pe Cornel Cimpoaie, pe care eu nu-l știam, cu o plastică deosebită și pe care sper să-l văd cât mai des.

George ȚOROPC: Încerc să răspund unei probleme care s-a pus de la începutul discuției noastre: emoțiile de la primul spectacol. O să vorbesc și în numele colegilor mei și o să încerc să vă dau o explicație: noi ne întâlnim foarte rar cu cronicarii. Vă apreciem și vă mulțumim pentru ceea ce faceți spre binele teatrului, dar prezența dumneavoastră în număr atât de mare este o explicație, cred, a emoțiilor noastre. Sper că, în viitor, teatrul nostru va prezenta spectacole importante și că toate vor putea fi vizionate de cronicari. În felul acesta ne vom putea obișnui cu prezența dumneavoastră fizică și emoțiile vor dispărea.

Florica ICHIM: Aș vrea să amendez ce ați spus: este bine să ne chemați la toate spectacolele, trebuie să arătați tot. Dacă venim, să vedem tot ce aveți.

Constantin CODRESCU: Experiența mea în calitate de actor, de regizor, de profesor mă obligă câteodată să gândesc și să veghez asupra responsabilității pe care fiecare om de teatru o are, legat de ceea ce se creează în interiorul acestei instituții. Bujor mi-e foarte apropiat, doamna Dobrin e profund „vinovată” de prezența mea în acest colț de țară, cu toate părțile de bine și cu toate cele de rău. Atunci când, cantitativ, se creează mult și bine, una dintre misiunile extrem de importante este păstrarea acestui bine. E o anumită rigoare care se putea păstra: regizorul trebuia să vegheze asupra bunului mers al gândului său. E posibil ca un spectacol să nu fie împlinit în momentul premierei, el se împlinește pe parcurs. Sunt și momente când el se degradează, din motive obiective sau subiective.

Textul piesei *Moartea...* mi se pare un text extrem de important, ce confirmă că este tragică și perpetuă neînțelegerea dintre generații și rezonanța ei la sală, mai ales atunci când sunt prezenți foarte mulți tineri, modul în care ei ascultă și încearcă să recepționeze ce se întâmplă acolo, îmi marchează ideea că acest text merită toată atenția.

Dominic DEMBINSKI: Eu am găsit aici un climat de lucru extrem de propice, pentru mine a și însemnat, din punct de vedere psihologic, un spațiu potrivit spre a-mi îmbunătăți cumva exilul din teatrele bucureștene. Am văzut teatrul, această clădire în care pășești ca într-o catedrală, apoi am descoperit o trupă foarte dispusă să joace, o trupă foarte serioasă. N-aș vrea să disting pe unii dintre ei, pentru că toți mi-au fost foarte apropiați. În acest climat eu m-am simțit foarte încurajat și sper să mai revin aici. Îi mulțumesc public Anei Maria Ioneci. E un om tânăr și vreau să vorbesc despre munca ei, care a fost o muncă foarte grea, cu materiale foarte grele. Eu o încurajez și este un scenograf cu care aș dori să mai colaborez. E un lucru minunat că sunt prezenți aici atâția tineri, că se pot forma aici.

SZABO Attila: Referitor la spectacolul meu, vreau să fac o comparație luată din lumea muzicii: în concertele pentru instrument și orchestră, în anumite părți se suspendă efectiv procesul muzical-dramatic, orchestra se oprește și solistul este pus în situația de a improviza câteva minute. La sfârșitul improvizației el trebuie să pună un punct, o notă de întâlnire cu orchestra. Așa au intrat în spectacolul *Dănilă...* improvizațiile actorilor, care, într-un fel, frânează procesul dramatic dar au un impact comic asupra spectatorilor, după care se reia spectacolul.

Vreau să vă spun că aceste improvizații nu-mi aparțin. Și o precizare: v-am prezentat varianta lungă a spectacolului. (Martor: **Florica ICHIM**)